

De bijdrage van communicatieve spraakkunst tot efficiënt vreemde-talenonderwijs

1 mei 1993

Auteur: [Rudi Schollaert](#)

Volume: [22](#)

Nummer: [5](#)

Pagina's: 47-50

Documenten

- [vonk_jrg22_074.pdf](#)

de bijdrage van communicatieve spraakkunst tot efficiënt vreemde talenonderwijs rudi schollaert alhoewel er onder de taalkundigen een grote mate van consensus bestaat wordt de praktijk van het vreemdetalenonderwijs nog steeds gekenmerkt door een discussie tussen fervente voor en tegenstanders van de communicatieve benadering enerzijds zijn er de behoudsgezinden die het niet begrepen hebben op de zoveelste nieuwlichterij anderzijds zijn er de beeldenstormers die er een kick in vinden heilige huisjes in te trappen toch gaat het her om een valse discussie de communicatieve benadering staat niet tegenover de structurele benadering ze voegt er enkel een bij komende dimensie aan toe en maakt het vreemdetalenonderwijs daardoor efficiënter innen een communicatieve interactie waarbij de betrokkenen trachten benadering wordt de taal betekenisinhouden uit te drukken trachten niet langer beschouwd als de wereld te vatten in woorden vandaar een geïsoleerd systeem van dat het voor de hand ligt een taal te leren in formules die dienen geleerd te een betekenisdragende context in men worden om de simpele reden dat ze sentaal het kennen staat ten dienste staat bestaan mijn wagen zal gewassen van het kunnen geweest zijn onder invloed van de latijnse traditie heeft het taalonderwijs zich al te lang uitsluitend beperkt tot hersengym nastiek waarbij naargelang van de heer taalverwerving de sende modetrend de klemtoon zich verleg moede rtaal de van het begrijpen van de meest exotische constructies cognitieve benadering alhoewel men hoort beweren dat sommige tot de mechanische manipulatie van vaak mensen geen gevoel hebben voor talen betekenisloze structuren behaviouristi slaagt vrijwel ieder individu erin ogenschijnlijk sche benadering zonder veel moeite zijn eigen moedertaal te verwerven een kind hunkert immers naar een communicatieve benadering herleidt de contact met de buitenwereld met de mensen taal tot een instrument een middel ten die het omringen deze hunkering verschaft dienste van een doel dat doel is communi het kind blijkbaar voldoende motivatie om de catie in de ruimst mogelijke betekenis van meest gecompliceerde

structuren van de het woord moedertaal onder de knie te krijgen de ont de taal wordt een instrument voor sociale dekkingsreis van de wereld en van de aide mei juni 1993 nummer 5 22e jaargang i ren is zo opwindend dat het kind zich volledig eins anders migranten hebben immers toelegt op wat het hoort of wat het zegt de mogelijkheid tot immersie in de doelcul meesul wonder ach bewust af te wagen hoe tuur of ze er zich al dan niet in onderdompe m n zin nu in elkaar zit uiteindelijk komt bijna len zal afliangen van de mate waarin zij gee iedereen tot een behoorlijke beheersing van mancipeerd zijn ten opzichte van hun eigen de moedertaal hoe dialectisch of regionaal taalgenoten en van hun motivatie om de deze ook mag wezen toch kunnen weinig doeltaal te beheersen voor volwassenen mensen ook maar een spraaklunstregel van opent een redelijke beheersing van de doel hun moederhaal formuleren taal de mogelijkheid om in hun nieuwe maat schappij behoorlijk te functioneren en aan een job te geraken bij schoolgaande jonge taalverwerving tweede taal ren opent de beheersing van de doeltaal de mogelijkheid zich te integreren onder de versus vreemde taal autochtone jongeren de motivatie tot het verwerven van de doeltaal is bijgevolg even at we dit principe transfereren naar het leren redig met de kans en de wil tot integratie van een tweede of vreemde taal en hieruit afleiden dat totale immersie dus de enige manier is om een vreemde taal te verwerven dan zouden we ons zwaar aan oversimplifi efficient vreemdetalen catie bezondigen zo heeft een kind dat zijn onderwijs moedertaal onder de knie wil krijgen een zee van tijd ter beschikking taalverwerving is motivatie immers een voltijdse bezigheid leraren vreemde talen dienen zich meestal met min het grote probleem van een schoolcontext der faciliteiten tevreden stellen daarenboven is precies dat van de motivatie natuurlijk is is motivatie die een sleutelrol vervult bij het het zo dat externe factoren zoals het beha verwerven van de moedertaal niet eens zo len van een goed cijfer kunnen bijdragen tot vanzelfsprekend bij het ieren van een vreem de motivatie indien men echter niet komt de taal misschien is er wil geen dwingende tot interne motivatie is het op zijn minst redenen waarom iemand naast zijn moedertaal twijfelachtig of de lessen tot blijvende taal nog een andere taal zou willen leren zeker verwerving zullen leiden hoe komt het als het gaat om een schoolse context en als immers dat de meeste jongeren de namen die andere taal dan nog eens nederlands is van de leden van hun geliefkoosde pop groep of voetbalteam feilloos van buiten vanaf het ogenblik dat een vreemde taal een kennen maar er anderzijds niet in slagen schoolvak wordt net als wiskunde en onregelmatige werkwoorden gedurende gescfrederis blijft er soms van het initieel en langer dan een week te onthouden thbesiasrne niet veel over voorai ais er exa eenvoudigweg omdat de belangrijkste fac mens dreigen aan de g inder neem daarbij de tor bij motivatie de personalisatie is een nuchtere realiteit dat de leraar vreemde talen mens is eerder bereid iets te leren dat hem siechts enkele uren per week ter beschikking daadwerkelijk interesseert iets waaraan hij heeft en de krijtlijnen zijn getrokken bimen zich kan relateren iets dat relevant is voor dergelijke bangen ogen aan de school zijn leven voor zijn ervaringswereld context is een immersieprogramma geken daarenboven dient opgemerkt dat wanneer merkt door willekeurige input en interactie in men voor het eerst de doeltaal in het echt de doeltaal in hoge mate inefficiënt zal dienen te ge-

bruiken dit hoogstwaarschijnlijk zal zijn om te praten over zichzelf gaat het om het onderwijs in de tweede taal wie men is wat men wil wat men nodig is voor een vreemde taal dan liggen de kaarten heeft nu 22e jaargang nummer 5 mei juni 1993 indien men dit principe huldigt hoeven opbouwen van een zelfbeeld wie zich repetitieve driloefeningen niet meer mechanisch defensief opstelt zal niet het risico willen nemen of betekenisloos te zijn vanaf het lopen fouten te maken uit schrik zich belagen ogenblik dat geleide oefeningen gepersonaliseerd te maken het cognitieve leerproces versimpeld worden dat is wanneer de leerlingen berust voor een belangrijk deel op het toepassen van bepaalde structuren gebruiken om over te gaan van hypothesen een vanzelfsprekend zichzelf te praten gaat het belangstellingsniveau onderdeel van dit proces is het nemen van een onmiddellijk de hoogte in dat is een risico is wie zich defensief opstelt wenst mythologische figuur uit het leerboek vol geen risico's te nemen en zal dus ook wegens zondag zou willen gaan vissen laten leerkanalen te baat nemen de meeste leerlingen steenkoud wat de anderen in de klas die zondag zouden willen tenslotte dient nog een opmerking te worden de leerlingen de oren spitsen gemaakt te worden over motivatie ikzelf wat zou plan zondag doen gaan vissen geraak meer gemotiveerd door mijn succes dan door mijn mislukkingen en u daarenboven krijgt een interactie zoals die misschien is dit principe ook wel op pubers hierboven door middel van personalisatie en adolescenten van toepassing een open einde zodat het antwoord op een vraag nooit met zekerheid vooraf bekend is deze gepersonaliseerde benadering maakt doelgerichtheid een activiteit dan ook daadwerkelijk communicatief in een schoolcontext vereist de dwingende aard van de tijdsbeperking en van de klas een tweede motiverende factor is de keuze van een goed georganiseerde en van het onderwerp indien het thema de evenwichtige aanpak waarbij efficiëntie een leerling aanspreekt indien ze werkelijk sleutelrol vervult wat er nu precies in de het antwoord op een vraag willen weten is de klas dient geleerd wordt bepaald door het de strijd half gewonnen dit is geen pleidooi antwoord op de volgende twee vragen tot de leraar om zich te beperken tot populair 1 wat is belangrijk wat is prioritair en triviale thema's maar een uitnodiging 2 wat kan men moeilijk buiten de klas brengen om manieren te exploreren om de leerlingen te helpen voor uitdagingen te plaatsen door moeilijkere thema's binnen hun bereik te maken en er worden dus prioriteiten gesteld brengen via een aanknopingspunt met hun waarbij een voortdurende verwijzing naar de persoonlijke ervaringen opinies of noden leerdoelstellingen essentieel is deze doelstelling hieruit volgt dat motivatie er automatisch zal staan duidelijk geformuleerd in de taak een oefening of een communicatieve leerplannen de taal leren tekst als relevant authentiek nuttig leuk of gebruiken om er iets mee te doen dit houdt boeiend wordt ervaren bij zo'n benadering in dat de leerwaarde van elke activiteit zorgvuldig concentreert de leerling zich op de inhoud van de taak dient afgewogen te worden loont ze de interactie terwijl de leraar ondertussen ook de moeite de tijd en de energie die eraan de vorm het taalgebruik in het oog houdt besteed wordt hoe hoog moet men bijvoorbeeld een spraakcunstles van vijftig minuten een andere factor die nauw verband houdt inschatten die integraal gependend wordt met motivatie is geborgenheid indien de aan een presentatie op het bord van een leerling zich op zijn gemak voelt zal hij

zich ingewikkelde grammaticale constructie wat niet defensief hoeven op te stellen de leraar uitgelegd heeft is een zaak wat de niemand verliest graag zijn gezicht zeker leerlingen ervan begrepen hebben is er een niet een puber die volti-jds bezig is met het andere wat ze nu uiteindelijk meer kunnen mei juni 1993 num-mer 5 aa 22e jaargang vhf daar when we maar zedig over zwijgen ving van de be-trokken patronen de tijdwinst die de leraar boekt door de als we dus rekening willen houden met het zaken nog maar eens uit te leggen verliest effectiviteitscri-terium kunnen we ons veel van haar aantrekkingskracht voor wie anderzijds ook niet veroorloven onze kost zich eermaal realiseert dat er een hemelsbre bare tijd te verspillen met oeverloze discussie de koof gaapt tussen wat de leraar onder sie oe-feningen waarbij het voor niemand wijst en wat de leerlingen uiteindelijk leren duidelijk is wat de leerlingen nu precies aan het inoefenen zijn daarom dient elke oefening gezien het grote voordeel van spraakkunst ning aan twee voorwaarden te vol-doen ze bestaat in het feit dat hij systematiek en moet een dadelijk omschrijfbaar taalkundi regelmaat geeft aan een taal is het logisch ge doelstelling hebben en de leerlingen dat spraaldcunstonderwys zich zal richten op dienen actief met taalge-bruik bezig te zijn de coherentie en de regelmatigheid van de taal eerder dan op verschillen en uitzonde ringen het overbenadrukken van onregel de rol van de spraakkunst matigheden en het gebrek aan logica binnen een taal werkt demotiv-erend voor zwakkere in termen van effectiviteit is het grote voor leerlingen het geeft hen het gevoel dat ze deel van spraaldctnstoefeningert het feit dat het toch nooit zullen kunnen laten we toch de spraakkunst zich bezighoudt met taalpa niet vergeten dat regels gemaakt zijn om het tronen de eigenheid van patronen is pret-ties ieren van een taal te vergemakkelijken eer dat ze generatief zijn dit impliceert dat de der dan te bemoeilijken uitzonderingen zijn leerling die een bepaald pa-troon beheerst vaak taalkundige fossielen en kunnen als een virtueel onbeperkt aantal uitingen kan zodanig beter behandeld worden bij het lexi genereren ae op dit patroon gebaseerd zijn con dan bij de grammatica voor zover zij om een toe-passing van een patroon te kun niet generatief zijn nen transfereren naar een an-dere toe dient dit principe kunnen we het algemeen de leerling de aard van de regelmaat van het gebruik noemen en omvat de omschrijving patroon te begrijpen dit vergt in de eerste van de gemeenschappelijke kenmerken van plaats cognitieve vaardigheden deze vaar alle verschijningsvormen van een bepaalde digheden kun-nen het best geoefend worden uiting voor een bepaalde subcategorie door het op-stellen en toetsen van hypothe kunnen dan bijkomende kenmerken gedefi ses eerder dan dat de leerkracht hen dit tit nieerd worden legt trachten de leerlingen zelfstandig de regelmaat achter bepaalde patronen uit te indien spraakkunst op deze manier aange vissen hoe werkt dit wat betekent het in bracht wordt en in-geoefend in een relevan welke omstandigheden wordt dit gebruikt te en authen-tieke context bestaat er een oorspronlcelyke hypothesen worden verwor redelijke kans dat patronen in het lange ter pen of verfijnd waarbij de regel geleidelic dui mijngeheugen opgeslagen worden en dat delijk wordt dit is een van de redenen waar ze uiteindelijk zullen verworven worden in om een inductieve benadering vaak de voor dit geval zal spraakkunst bijgedragen heb keur verdient boven een ex cathedra uitleg ben tot effectiever taalonderwijs door de leraar dit ontdekk-

ingsproces kan in de hand gewerkt worden door een aantal technieken zoals het vergelijken van en het rudi schollaert sorteren in categorieen met gemeenschap dienst navorming begeleiding pelgke kenmerken wegens het actief denk en uitwisseling proces dat hierdoor op gang wordt gebracht departement onderwijs is dit een eerste stap naar blijvende verwer koningsstraat 138 1000 brussel 22e jaargang nummer 5 mei juni 1993